

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМДА ТАШКИЛОТЛАРИДА БОШҚАРУВДА САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛЛАРИ

Xatamova Mahliyo Pirxonovna

Farg'ona viloyati Beshariq tumani 29-son DMTT direktori

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv samaradorligini takomillashtirish, hamda boshqarish usullari, boshqaruv funksiyalari haqida ma'lumotlar berilgan.

Аннотация: В данной статье представлена информация о повышении эффективности управления в дошкольных образовательных организациях, а также о методах управления и функциях управления.

Abstract: This article provides information on improving management efficiency in preschool educational organizations, as well as management methods and management functions.

Kalit so'zlar: boshqaruv, pedagog, ta'lim-tarbiya, samaradorlik, maktabgacha ta'lim tashkilotlari, nazorat, faoliya, takomillashtirish.

Ключевые слова: менеджмент, педагог, образование, эффективность, дошкольные образовательные организации, контроль, деятельность, совершенствование.

Key words: management, pedagogue, education, efficiency, preschool educational organizations, control, activity, improvement.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 3 fevraldagi PF-6155 Farmoni bilan tasdiqlangan 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Yoshlarni qo'llab-quvvatlar va aholi salomatligini mustahkamlash yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturida belgilangan vazifalar ijrosini maktabgacha ta'lim tizimida ta'minlash bo'yicha tegishli ishlar olib borilmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimi maktabgacha ta'lim tashkiloti direktoriga tobora ko'proq talablarni qo'yimoqda, lekin boshqaruvdek muhim sohada direktorning mahorati eng kuchli talab hisoblanadi. Ta'lim darajasini oshirish asosan ta'lim tashkiloti direktorining ta'lim sifatini rivojlantirishdan manfaatdorligi, vaziyatning o'ziga xos xususiyatlarini his etishi va kerakli vaqtda boshqaruv faoliyatiga o'zgartirish kiritishi bilan bog'liq. Ta'lim tashkilotining yuqori samaradorlik ko'rsatkichlariga yo'naltirilganligi boshqaruvning tegishli darajasiga qo'yiluvchi bir qator talablarni ifodalaydi. Ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirishning dolzarb muammolari. Ta'limda moddiy ba'za, standart, o'quv rejalar, dastur va darsliklar qanchalik takomillashtirilmasin, kutilgan asosiy natijaga erishish, chuqur va 'uxta bilim berish, yuqori sifatdagi o'zlashtirishga erishish bevosita nazariy va amaliy mashg'ulotlarni olib boruvchi o'qituvchining ijodkorligi, izlanuvchanligi, malakasiga, Pedagogik mahoratiga bog'lanib qolaveradi, o'quv-biluv markazida esa tarbiyalanuvchi turmog'ini taqozo etadi.

Boshqarish:

- kelajakni ko'ruvchi;
- faoliyatni tashkillashtiruvchi;

- ✚ tashkilotni idora qiluvchi;
 - ✚ faoliyat turlarini muvofiqlashtiruvchi;
 - ✚ qaror va buyruqlarning bajarilishini nazorat qiluvchi kuchli quroldir.
- (Fransuz olimi A.Fayol).

mahoratini biluvchi mutaxassis zarur.

Shu jihatdan yangi turdagi direktor jamoa bilan ishlashda tabaqalashtirilgan yondashuvni amalga oshirishi, ularning qobiliyatlari, shuningdek ehtiyojlari va kasbiy talablarini hisobga olishi kerak. Direktor uchun xodimlarning tashabbusini ma'qullash, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga hissa qo'shish, shuningdek, har bir xodimini harakatga unday olishi muhimdir. Bugungi kunda zamonaviy pedagogik ta'sir ko'rsatish uslublariga ega, bundan tashqari boshqaruv

mahoratini biluvchi mutaxassis zarur.

Mamlakatimizda ta'lim tizimida davlat siyosati darajasiga juda katta e'tibor qaratilmoqda. Mustaqillik sharofati tufayli barcha sohalarda bo'lgani kabi maktabgacha ta'lim sohasida ham katta o'zgarishlar sodir bo'ldi. Har qanday mamlakatning kuchi uning intellektual salohiyati bilan belgilanadi. Salohiyatga turli yo'llar bilan erishish mumkin. Barkamol shaxs tarbiyasini tashkil etish barcha davrlarda ham ijtimoiy jamiyatning muhim talabi va asosiy maqsadi bo'lib kelgan. Tabiiyki, hozirgi ta'lim islohotlari sharoitida ham barkamol shaxs tarbiyasi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Jamiyat rivojining hozirgi bosqichida yuz berayotgan ijtimoiy-iqtisodiy, manaviy ma'rifiy o'zgarishlar ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, uni o'tmishdan qolgan mafkuraviy qarashlar va sarqitlardan to'la xalos etish, rivojlangan demokratik davlatlar darajasida, yuksak ma'naviy va axloqiy talablarga javob beruvchi yuqori malakali, zamonaviy kadrlar tayyorlash hamda ta'lim-tarbiya jarayonini takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirishni taqozo etmoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarining boshqaruv harakatlari tarbiyachilarning bolaga uning rivojlanishi va shakllanishida pedagogik yordam ko'rsatish, takomillashtirish istagi bilan uyg'unlashganda bolaning shaxsini - maktabgacha tarbiyachini shakllantirish vazifasi eng muvaffaqiyatli amalga oshiriladi. ish usullari, ta'lim tashkilotining o'z boshqaruv konsepsiyasini amalga oshirish. Bunday kontseptsiyani amalga oshirish ko'p jihatdan boshqaruv tamoyillari yig'indisiga bog'liq. «Boshqaruv tamoyillari deganda boshqaruv subyekti o'z faoliyatida rahbarlik qiladigan, uni muayyan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda amalga oshiruvchi asosiy qoidalar tushuniladi». Maxsus adabiyotlarni tahlil qilish va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish tajribasi quyidagi boshqaruv tamoyillarini ajratib ko'rsatishga imkon berdi: maqsadni belgilash, murakkablik, demokratlashtirish, o'qitish va tarbiya modellarini psixologiyalashtirish. Ushbu tamoyillarning barchasi rivojlanayotgan va rivojlanayotgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida harakat qilish uchun qo'llanma bo'lib, uning faoliyatini yangilashning asosini tashkil etadi. Zamonaviy sharoitlarni hisobga olgan holda mahalliy va xorijiy fandagi boshqaruv funktsiyalarini taqqoslash quyidagi tarkibni aniqlashga imkon beradi: axborot-tahliliy, nazorat-diagnostika, rejalashtirish va prognostik, tartibga solish va tuzatish, motivatsion va maqsadli.

Boshqaruv funktsiyalarining xususiyati ularning o'zaro bog'liqligi:

- axborot-tahlil funktsiyasi o‘z hajmi va o‘ziga xosligi bo‘yicha to‘liq bo‘lishi kerak bo‘lgan axborotni tanlash asosida demokratlashtirish sharoitida boshqaruv faoliyati samaradorligini oshirishni nazarda tutadi;
- ta‘lim tashkilotining har bir bo‘g‘ini faoliyati haqidagi ma‘lumotlarni pedagogik tahlil qilish natijasida rahbarning boshqaruv harakatlari shakllanadi;
- motivatsion-maqsadli funktsiya istalgan natijaga erishish istagini nazarda tutadi (bu funktsiya jamoaning barcha a'zolari o‘zlariga topshirilgan mas'uliyat va rejalarga muvofiq ishni bajarishlarini ta'minlashga yordam beradi, o‘z va jamoaviy maqsadlarga erishish ehtiyojlarini o‘zaro bog‘laydi);
- rejalashtirish va prognozlash funktsiyasi maktabgacha ta‘lim tashkilotlari faoliyatini uzoq muddatli prognozlash va joriy rejalashtirishning kombinatsiyasini ta'minlaydi;
- tashkiliy va ijro etuvchi funktsiya boshqaruvning har bir tsikliga taalluqlidir va maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida faoliyatni tashkil etishning shaxsga yo‘naltirilgan modelini amalga oshirishni o‘z ichiga oladi;
- vazifalarni amaliy taqsimlash, ishni oqilona tashkil etish;
- Nazorat-diagnostika funktsiyasi maktabgacha ta‘lim tashkilotlaridagi ma'muriy va jamoatchilik nazoratini pedagogik jamoa ishtirokchilarining o‘zini o‘zi tahlil qilish bilan uyg‘unligini o‘z ichiga oladi (tarbiyachilar o‘rtasida bolalar faoliyatining turli turlarini tashkil etishda o‘zaro tashriflar, ochiq eshiklar kuni, ota-onalarni so‘roq qilish, va boshqalar.);
- tartibga solish va tuzatuvchi funktsiya operatsion liniyalardan foydalangan holda maktabgacha ta‘lim tashkilotlarini boshqarishga tuzatishlar kiritishni o‘z ichiga oladi.

Mavjud narsaning yangi holatga o‘tishi yoki yangicha sifat kasb etishi bilan bog‘liq jarayon innovatsiya sifatida e‘tirof etiladi. Bu jarayonni ba‘zida yangilikning amaliyotga joriy etilishi deb ham atashadi. Innovatsiyalar dastavval insonlar ongida mavjud reallik bilan uning ideal holati o‘rtasidagi tafovut sifatida shakllanadi. Aksariyat xollarda innovatsion g‘oyalar tez o‘sib borayotgan ehtiyojlar bilan nisbatan sust rivojlanayotgan ishlab chiqarish tizimining potensial imkoniyatlari o‘rtasidagi ichki ziddiyatlarni bartaraf etishga intilish asosida shakllanib boradi. Innovatsion sohaga taalluqli muammolarni ilmiy jixatdan tahlil qilishga uringan turli xil olimlarning ilmiy ishlarini o‘rganish shuni ko‘rsatmoqdaki, ma‘lum bir innovatsiyaning muvaffakiyati va xarakteri oqibat natijada konkret tarmoqning, regionning, mamlakatning, qolaversa korxon va tashkilotlarning innovatsion potentsiali qandayligiga bog‘liq bo‘ladi. Ilmiy-texnika raqobatining globallashuvi sharoitida, innovatsion menejmentning ahamiyati kuchayib boradi. Uni tashkilotni rivojlantirishni ta‘minlovchi faoliyat sifatida baholash kerak.

Pedagogik boshqaruvning tamoyillari.

- ilmiy xususiyat, izchillik, insonparvarlik, moslashuvchanlik, optimallik, ijtimoiy shartlash.

Darvoqe, pedagogik menejmentda menejer (pedagog)ning asosiy vazifalari quyidagidan iborat,

- o'z boshqaruv faoliyatini o'z-o'zini tahlil qilish; ta'lim jarayonining holati va rivojlanishi, o'quvchilarning bilim darajasi, ular haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish.
- Maqsad tanlash, tarbiyachi va bolalarni maqsadga erishishga undash.
- maqsadlarga erishish dasturlarini ishlab chiqish, kompleks maqsadli rejalashtirish.
- Maqsadga erishish uchun tashkiliy-ijroiya ishlari.
- Nazorat va diagnostika. - tuzatish - operatsion usul va vositalardan foydalangan holda tuzatishlar kiritish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Vinogradova N.A., Miklyaeva N.V., Tolstikova Yu.V. va hokazo. Maktabgacha ta'lim ta'lim. Terminlar lug'ati / - M.: Ayris-press, 2005. --- 400 b. - (Maktabgacha ta'lim va rivojlanish).
2. Novikova G.P. Zamonaviy maktabgacha ta'limni boshqarish shartlar: Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari uchun qo'llanma. - M.: Ventana-Graf, 2007. - 80 b. - (Kutubxona bolalar bog'chasi).
3. Pozdnyak L. V., Lyaschenko N. N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: Darslik. stud uchun qo'llanma. ped. universitetlar. - 2-nashr, Stereotip. M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 2001. --- 432 b.
4. Troyan A.N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: darslik. - M.: Sfera TC, 2005. --- 160 b. (Qo'llanma)